

KIRAS URANSAKELIGE VEIER

ANMELDELSE AV DEATH NOTE 1, AV TSUGUMI OHBA
OG TAKESHI OBATA (EGMONT
SERIEFORLAGET 2008), 212 SIDER.

Av Kristian Egil Batta Torheim

Hvor uransakelige hans dommer er, hvor ufattelige hans veier!

– Paulus' brev til romerne, 11,33

I mangaen *Death Note* møter vi Yagami Light, en skolef-link og resignert tenåring som får tilgang til umenneskelige krefter, og velger å handle deretter. Gjennom tolv bøker vil vi i løpet av det neste året bli kjent med Light og hans enmannskorstog mot all verdens kriminelle, et drama som ved seriens avslutning i 2006 hadde solgt over 20 millioner kopier i hjemlandet, og som siden har avledet tre helaftens filmer og en 37-episoders animasjonsserie. Mangaen har denne høsten kommet i norsk språkdrakt takket være Egmont og oversetter Magne Tørring. To bøker er rullet ut, ti til er i vente.

«Det mennesket som får navnet sitt skrevet i denne boken vil dø. Notisboken vil ikke ha noen effekt med mindre man ser for seg offerets ansikt idet man skriver navnet hans/hennes. Andre personer med samme navn som offeret vil dermed ikke bli påvirket.» En sort notisbok med denne instruksjonen havner mellom hendene til vår helt Light. Han er resignert fordi mediene kan fortelle at verden er full av brutale draps- og voldtektsmenn som slipper straff på grunn av teknikaliteter, samt fordi myndighetene er handlingslammet i møte med en tilsynelatende brutalisering av samfunnet. Verden er tvers igjennom rådden, konkluderer Light, og lar seg friste til å teste det som først framstår som intet annet enn et sofistikert kjedebrev.

Historien om dødeboken er en moderne versjon av

DEATH NOTE 1, AV TSUGUMI OHBA
OG TAKESHI OBATA (EGMONT
SERIEFORLAGET 2008), 212 SIDER.
ISBN: 978-82-429-3894-7

Gyges' ring. I bok to i Platons *Staten* får vi høre Glaukon legge ut om gjeteren Gyges som snubler over en ring som kan gjøre bæreren usynlig. Gyges benytter seg av mulighetene ringen byr ham – han innsmigrer seg dronningen, dreper kongen og blir selv konge av Lydia. Glaukon bruker historien om Gyges' ring for å fremme påstanden at moral og moralsk opptreden kun dreier seg om staffasje og omdømme, der frykten for represalier er moralens sanne primus motor. Fjern frykten for represalier og alle vil opptrre umoralsk – og hadde det vært noen gode menn som ikke ville benyttet ringen ville de ha blitt priset i offentligheten, men i alles sinn foraktet for deres feighet.

Skaperne Ohba og Obata tar Glaukons tankeeksperiment i en annen retning. Likheter er fortsatt til stede – muligheten til å ta liv uten å bli stilt til ansvar – men der Gyges velger å sette moralen til sides velger Light en annen vei. Han vil bruke sine nyvunne krefter til å tjene de svake i samfunnet. Han vil rydde opp i kriminalitetsstatistikken (for ikke si kriminell-statistikken). Som han selv sier det litt senere (i den engelske utgaven): «No matter how stupid people are, they'll eventually realize that someone is wiping out these criminals. I'm going to let the world know of my existence. That there's someone who can and will pass righteous judgment!»

Death Note er en intens katt og mus-historie mellom skolelyset Light og den mystiske etterforskeren L, der begge prøver å overliste den andre. Og, som i en kommentar til Platon, fører Ohba og Obata inn stemmene til de små og vergeløse som nå har funnet sin beskytter. Og de flirer ikke

hånlig bak Lights rygg, nei, de er oppriktig takknemlige. Ikke offentlig, men i ethvert anonymt forum. De doper sin nye gud Kira (med henvisning til japansk uttale av det engelske ordet killer), og de blir etter hvert en maktfaktor både politi og media må forholde seg til.

Kan en slik historie fortelle oss noe interessant om moral og rett? For eksempel at målet kan hellige middelet, bare mange nok er enig? Jeg tviler på at det er her serien har funnet resonans i leserskaren. I tillegg ville en slik lesning redusert serien til en uhemmet flørt med fascistisk svart-hvitt-tenkning, der absolutt makt møter ønsket om å rense samfunnet. Jeg mener serien har en dypere nerve enn som så. For å trenge inn i historien må vi ta på oss andre briller.

Filosofen Peter Wessel Zapffe har i sin avhandling *Om det tragiske* et kapittel viet Jobs tragiske historie i Det gamle testamente. Gud har som følge av et veddemål med Djevelen drept Jobs kone og barn, ruinert ham, og påført ham byller – alt for å teste om Jobs kjærlighet til Gud kun var et resultat av hans jordlige belønning. Når Job ber om svar fra Gud på hvorfor Han lar ham lide så avkrever Job en forståelig grunn. Zapffe skriver: «Hvis nemlig gudens retsopfatning er forskjellig fra menneskets, da er den for os jevngod med vilkaarlighet, da er vor sidste chance tapt; [...] da er vi prisgit en metafysisk tombola» (Peter Wessel Zapffe, *Om det tragiske*, Pax Forlag Oslo, 1996, side 483). Gud må enten svare for seg slik at det er forståelig for oss

(og derigjennom være svar skyldig overfor rettferdighetskrav i menneskelig forstand), eller være en bølge.

I motsetning til Jobs Gud har Kira et rasjonale som lar seg forstå. For de mange med uopprettede krenkelser føles Kiras vrede rettmessig. I tillegg er kreftene som benyttes Kiras sannelig gudeaktige. Så da melder spørsmålet seg: Hvorfor ikke bedømme Kiras handlinger etter guddommelige standarder? Kira oppfyller Jobs kriterium om en forståelig grunn bedre enn Gud, så hvorfor ikke behandle ham som en gud? Når Light i første bok møter Ryuk, notisbokens forrige eier – som lettsindig slengte den ned til oss mennesker for å få seg litt underholdning – får han vite at det eneste aberet ved å bruke boken (i tillegg til stresset som tar på ved bruken av boken) er at den som bruker den verken får plass i himmelen eller helvete. Light blir ikke videre skremt av tanken – han har allerede startet sin lange, guddommelige marsj. Hva gjør dette med vår dom, lar vi oss bevege til å dømme annerledes? Vil vi utelukke at guddommer skulle kunne tillate seg mer direkte inngripen i rettsutøvelsen enn folk flest? Sagt med andre ord: Utvider Lights nyvunne krefter hans moralske spillerom? Dette er spørsmål som lurer i horisonten, og har gjort at serien forteller en unik, ny historie.

En annen av seriens nerver utspiller seg på det psykologiske plan. Vi ser gradvis Light endre personlighet. Veien fra desillusjonert skoleelev til rollen som Kira, den rettferdige vredens Gud, er skremmende kort. Og når Light

først har Kira under huden, er det ikke gitt at han lenger er klanderverdig. Men kunne Light klandres for at han lar Kira slippe til – på samme vis som at en fyllekjører er ansvarlig for å ha blitt full? I en slags profetisk forsvarstale helt i starten av historien sier Light at boken har «en slags tiltrekningskraft som gjør at alle som ser den får lyst til å prøve den, i det minste én gang.» Hva ligger tiltrekningskraften i? Jeg mener at det manipulative rommet som reglene tillater bør tilskrives stor rolle her. For reglene fortsetter: «Dersom man skriver en dødsårsak innen 40 sekunder etter å ha skrevet personens navn, vil denne inntreffe»; «[d]ersom ingen dødsårsak blir spesifisert, dør personen av hjertestans.» Og som for å flørte med de ekstra kreative:

«Etter å ha skrevet dødsårsaken, kan man presisere øvrige detaljer omkring dødsfallet i løpet av de neste 6 minutter og 40 sekunder.» De intrikate reglene kombinert med muligheten for at slike krefter virkelig finnes utgjør et fullverdig blendverk for de moralske implikasjonene. Dermed får notisbokens tiltrekningskraft virke inn på fremtidshåpet Light. Ville du latt boken ligge?

Death Note bok 3 kommer ut 29. september.

KRYSSORD- LØSNING

LØSNING FRA SIST NUMMER

Av Mats Lende

